

Strategia rozwoju Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku na lata 2011–2020

Opracowanie:

**Bożena Bartoszewicz-
-Fabiańska,
Alicja Czechowicz,
Ewa Kołomecka,
Teresa Kruszewska,
Jan Leończuk (dyrektor
Książnicy Podlaskiej),
Izabela Lulewicz,
Elwira Śliwińska
(zastępca dyrektora
Książnicy Podlaskiej),
Jołanta Tokarzewska,
Joanna Trusiuk**
Redakcja:
**Ewa Kołomecka,
Elwira Śliwińska
Białystok,
marzec 2011 r.**

Spis treści

Wizja	3
Misja	3
Wprowadzenie	3
Metodologia	4
Analiza otoczenia Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku	5
Województwo podlaskie i miasto Białystok	5
Biblioteki publiczne	6
Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku	8
Historia	8
Prawne podstawy działalności. Cele i zadania	10
Zbiory	11
Udostępnianie zbiorów. Usługi informacyjne	13
Promocja książki. Działalność wydawnicza	14
Działalność instrukcyjno-metodyczna	16
Automatyzacja. Digitalizacja zbiorów. Udział w projekcie Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej	17
Zasoby kadrowe	19
Zasoby lokalowe	21
Analiza SWOT	22
Cele rozwoju Książnicy Podlaskiej	23
Wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja strategii	34

Strategia powstała w ramach projektu *Biblioteki w społeczeństwie wiedzy – strategię dla przyszłości*.

Projekt zakłada wymianę międzyinstytucjonalną oraz wymianę dobrych praktyk w zakresie zarządzania kulturą oraz budowania strategii przez polskie i norweskie instytucje związane z systemem bibliotecznym. W jego wyniku powstały długofalowe strategie działania i rozwoju dla osiemnastu bibliotek wojewódzkich.

Realizatorem projektu jest Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Partnerami projektu są: Norweska Biblioteka Narodowa, Małopolski Instytut Kultury, Konferencja Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych, norweskie biblioteki w Buskerud, Akershus, Vestfold oraz Wojewódzkie Biblioteki Publiczne.

FRSI FUNDACJA
ROZWOJU
SPOŁECZEŃSTWA
INFORMACYJNEGO

Projekt został zrealizowany przy wsparciu udzielonym przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Wymiany Kulturalnej.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Wizja

Biblioteka wielomedialna, przyjazna przestrzenią i klimatem; ośrodek badań regionalnych, centrum wiedzy, kompetencji i samorealizacji.

Misja

Misją Książnicy Podlaskiej jest wspieranie mieszkańców regionu w edukacji i rozwoju, zapewnienie dostępu do informacji i wielomedialnych zasobów oraz rozwój usług dostosowanych do zmieniających się potrzeb społecznych.

WPROWADZENIE

Książnica Podlaska jest największą biblioteką w regionie Polski północno-wschodniej. Jej zasoby liczą łącznie ponad 1 000 000 jednostek zbiorów, w tym 964 456 woluminów wydawnictw zwartych, 10 120 tytułów bieżących czasopism, 90 591 jednostek zbiorów specjalnych. Jest biblioteką publiczną stopnia wojewódzkiego, działającą w ramach biblioteki głównej i poprzez sieć 16 filii bibliotecznych zlokalizowanych w różnych dzielnicach Białegostoku. Jako biblioteka wojewódzka, otacza też opieką merytoryczną biblioteki publiczne na terenie województwa podlaskiego, organizując seminaria, szkolenia, instruktaż. Liczba podopiecznych bibliotek wynosi – według stanu z dnia 31 grudnia 2010 roku – 248.

Prace nad *Strategią Rozwoju na lata 2011–2020* zostały podjęte w związku z uczestnictwem biblioteki w projekcie *Biblioteki w społeczeństwie wiedzy – strategie dla przyszłości*. Projekt był realizowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Wymiany Kulturalnej.

Książnica Podlaska działała w ostatnich latach w oparciu o *Strategię Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku na lata 2007–2013*. Uczestnictwo w projekcie FRIS, który miał na celu przygotowanie strategii przez 18 bibliotek wojewódzkich w Polsce, zainspirowało nas do myślenia o planowaniu strategicznym naszej biblioteki. Mieliśmy do wyboru: aktualizację strategii dotychczasowej lub tworzenie nowej. W związku z pewnymi zmianami koncepcji rozwoju instytucji, znaczącymi przemianami w otoczeniu biblioteki oraz wobec stosunkowo już bliskiego końca poprzedniego okresu planowania strategicznego (2013 rok), podjęliśmy decyzję o budowie nowej strategii. Przygotowany dokument nawiązuje do poprzedniego, a w niektórych miejscach stanowi jego kontynuację lub koncepcyjne rozwinięcie.

Prace nad strategią prowadziliśmy w roku dla nas szczególnym, jubileuszowym – obchodziliśmy stulecie biblioteki. Podczas tworzenia strategii wracali-

śmy myślą i wspomnieniem do bibliotekarzy, którzy byli przed nami i tworzyli podwaliny instytucji.

METODOLOGIA

Strategia jest rezultatem pracy zespołu uczestniczącego w warsztatach poświęconych budowaniu strategii, zorganizowanych przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Zespół uczestniczył w czterech spotkaniach warsztatowych w okresie od marca do października 2010 roku. Uzupełnieniem prac była wizyta studyjna dwóch osób z Książnicy Podlaskiej w Norwegii we wrześniu 2010 roku. Plan strategiczny powstał więc na bazie przygotowania merytorycznego, wymiany międzyinstytucjonalnej oraz wymiany dobrych praktyk.

Członkowie Zespołu ds. Strategii Książnicy Podlaskiej przeprowadzili analizę strategiczną biblioteki, używając jako narzędzia analizy SWOT. W następnej kolejności zostały sformułowane cele strategiczne, szczegółowe i projekty, stanowiące podstawę planowania strategicznego Książnicy na lata 2011–2020. Intencją zespołu opracowującego *Strategię* było przygotowanie dokumentu o charakterze partycypacyjnym. W jego powstawaniu, poprzez konsultacje na wszystkich etapach, uczestniczyli kierownicy działów Książnicy Podlaskiej, kierownicy filii, a za ich pośrednictwem – pracownicy poszczególnych agend. Konsultowano kształt analizy SWOT, a także wybór celów (strategicznym i szczegółowym) oraz projektów.

Wkład w przygotowanie *Strategii* wnieśli najważniejsi interesariusze biblioteki – użytkownicy. Narzędziem ich partycypacji były sondażowe badania ankietowe przeprowadzone w kwietniu i maju 2010 roku. W toku badań zebrano 899 ankiet we wszystkich agendach Książnicy Podlaskiej (czytelnie: książek, prasy, Informatorium, Wypożyczalnia Główna, Dział Zbiorów Specjalnych oraz 15 filii bibliotecznych). Kwestionariusz ankiety był też dostępny na stronie WWW biblioteki (zebrano tą drogą 286 ankiet). Wyniki badań uwzględniono w analizie SWOT – okazały się pomocne przy formułowaniu misji, miały wpływ na kształt przyjętych celów i projektów. Szczegółowe rezultaty badań dostępne są w raporcie *Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku w opiniach użytkowników – stan obecny, kierunki rozwoju*¹.

W końcowej fazie przygotowania, w okresie od 7 do 31 marca 2011 roku, *Strategia* była konsultowana powtórnie. Przygotowaną wersję zaprezentowano na stronie WWW, zwracając się z prośbą o konsultacje do społeczności Białegostoku, czytelników, bibliotekarzy województwa podlaskiego, lokalnych organizacji bibliotekarskich oraz współpracujących instytucji i osób związanych z książką i kulturą.

¹ E. Kołomecka, *Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku w opiniach użytkowników – stan obecny, kierunki rozwoju*, raport z badań ankietowych, Białystok, listopad 2010, maszynopis.

2 Strategia Rozwoju

Województwa Podlaskiego [on-line], www.igipz.pan.pl/zpz/zbtow/ptg/strategie/podlaskie.pdf (dostęp: 7.11.2010).

3 Strategia Rozwoju

Miasta Białegostoku na lata 2011–2020 plus [on-line], www.bialystok.pl/395-strategia-rozwoju-miasta/default.aspx (dostęp: 7.11.2010).

4 Rocznik Statystyczny

Województwa Podlaskiego 2010 [on-line]; www.stat.gov.pl/bialystok/263_PLK_HTML.htm (dostęp: 30.05.2010).

Przygotowana *Strategia Rozwoju Książnicy Podlaskiej* jest zgodna z priorytetami określonymi w *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku*, w której wyznaczono między innymi działania następujące²:

- „Wspieranie rozwoju czytelnictwa m.in. poprzez rozszerzenie oferty usług opartych na nowych technologiach informacyjnych oraz ochrona książki” (*Priorytet II Infrastruktura społeczna, Działanie 2 Rozwój kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego*).
- „Podwyższanie standardów bazy materialnej instytucji kultury oraz jej modernizacja i rozbudowa stosownie do potrzeb” (*Priorytet II Infrastruktura społeczna, Działanie 2 Rozwój kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego*).
- „Gromadzenie i udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego w postaci cyfrowej” (*Priorytet I Infrastruktura Społeczeństwa Informacyjnego, Działanie 2 Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego*).
- „Rozwój wirtualnych bibliotek – digitalizacja i udostępnienie zasobów bibliotek przez Internet” (*Priorytet I Infrastruktura Społeczeństwa Informacyjnego, Działanie 2 Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego*).

Zachowano zgodność *Strategii Książnicy* z dokumentem o charakterze intencyjnym, określającym możliwe i pożądane kierunki rozwoju kultury w województwie podlaskim – *Programem Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020*. Nastąpiła także korelacja *Strategii Rozwoju Książnicy* ze *Strategią Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011–2020 plus*, w której, w części dotyczącej rozbudowy infrastruktury kulturalnej, wymieniono m.in. nową siedzibę Książnicy Podlaskiej³.

ANALIZA OTOCZENIA KSIĄŻNICY PODLASKIEJ IM. ŁUKASZA GÓRNICZEGO W BIAŁYMSTOKU

Województwo podlaskie i miasto Białystok

Województwo podlaskie jest jednym z 16 województw w Polsce. Położone jest w Polsce północno-wschodniej, graniczy z województwami: mazowieckim, warmińsko-mazurskim, lubelskim. Zajmuje obszar 20 187 km². Ludność województwa liczy 1 189 731 (według stanu z 31 grudnia 2009 roku)⁴. Podlasie jest regionem przygranicznym, na północnym wschodzie graniczy z Litwą (długość granicy 104,3 km), a na wschodzie z Białorusią (245,9 km). Wzdłuż wschodniej granicy województwa przebiega zewnętrzna (z Białorusią) granica Unii Europejskiej. Podlaskie jest najbardziej zróżnicowanym etnicznie regionem w Polsce. Obok Polaków, mieszkają tu Białorusini (46 400), Litwini (ok. 5200), Ukraińcy (1400), Tatarzy (300) i Romowie (400)⁵. Specyfiką regionu jest wielokulturowość i wielowyznaniowość. Poza katolikami, żyją na Podlasiu wyznawcy prawosławia oraz muzułmanie.

5 NSP i PSR 2002.

Raport z wyników spisów powszechnych – województwo podlaskie [on-line], www.stat.gov.pl/bialystok/69_140PLK_HTML.htm (dostęp: 10.11.2010).

6 Sytuacja społeczno-gospodarcza Białegostoku w 2009 r. [on-line], www.stat.gov.pl/bialystok/510_PLK_HTML.htm (dostęp: 10.11.2010).

Region charakteryzuje się znaczącymi walorami przyrodniczymi. Na jego terenie znajdują się cztery parki narodowe: Białowiecki, Biebrzański, Narwiański, Wigierski, oraz trzy parki krajobrazowe, a także 85 rezerwatów przyrody i 2051 pomników przyrody. Podlasie jest regionem rolniczym. Nieliczne gałęzie rozwijającego się tu przemysłu to: przemysł rolno-spożywczy (w tym przetwórstwo mleka, tytoniu, gorzelnictwo), przemysł drzewny oraz maszynowy. Stolicą województwa jest Białystok, pełniący rolę centrum administracyjnego, gospodarczego, naukowego i kulturalnego. Miasto liczy 294 399 mieszkańców⁶. Podobnie jak cały region, jest wielokulturowe, uznawane za najbardziej typowe w Polsce miasto zróżnicowane etnicznie. W Białymstoku ma swoją siedzibę wiele instytucji i organizacji administracji państwowej, sądowej i kościelnej. Miasto jest ważnym ośrodkiem nauki, kultury, oświaty, służby zdrowia, handlu i turystyki. To najsilniejszy ośrodek naukowy i akademicki w północno-wschodniej Polsce. Kształcą się tu 46 171 studentów (stan z 31 grudnia 2009 roku)⁶. Działają pięć uczelni państwowych i 11 niepublicznych oraz Archidiecezjalne Wyższe Seminarium Duchowne. Swoją siedzibę znalazło w Białymstoku 13 instytucji o charakterze naukowo-badawczym (instytucje lokalne lub oddziały instytutów pozalokalnych) oraz organizacje pozarządowe o charakterze naukowym. Miasto jest też ważnym ośrodkiem kultury. W Białymstoku mają swoją siedzibę znane w Polsce i za granicą instytucje kultury, takie jak Opera i Filharmonia Podlaska, Białostocki Teatr Lalek, Galeria Arsenał. W stolicy województwa działają Teatr Dramatyczny, Muzeum Podlaskie i Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury. Wśród najważniejszych instytucji kultury o znaczeniu ponadlokalnym plasuje się Książnica Podlaska.

Biblioteki publiczne

Sieć bibliotek publicznych województwa podlaskiego stanowi ogółem 248 bibliotek stopnia podstawowego i ich filii. Z wymienionej liczby 71 placówek działa w miastach, 177 – na wsiach.

Na sieć biblioteczną składają się następujące placówki:

- Książnica Podlaska,
- 116 bibliotek miejskich, miejsko-gminnych i gminnych,
- 131 filii biblioteczných.

W województwie funkcjonuje 31 oddziałów dla dzieci oraz 46 punktów biblioteczných. Obsługę biblioteczną miasta Białegostoku zapewnia Książnica Podlaska wraz z 16 filiami miejskimi.

Sieć biblioteczna województwa podlaskiego jest słabo rozwinięta; na jedną placówkę przypada 4829 mieszkańców (wskaźnik ogólnopolski – 4463). Część bibliotek w gminach miejskich i wiejskich (21%) nie dysponuje samodzielnością statutową i funkcjonuje w ramach innych instytucji. W strukturach domów

kultury działa 46 placówek, z bibliotekami szkolnymi jest połączonych 14 bibliotek. Zadań ustawowych nie realizuje gmina wiejska Wysokie Mazowieckie, która nie prowadzi biblioteki publicznej.

Sieć bibliotek powiatowych na terenie województwa jest niepełna. W powiatach bielskim i hajnowskim nie działają biblioteki realizujące funkcje bibliotek powiatowych. Struktury organizacyjne bibliotek pełniących funkcje powiatowych są słabo rozwinięte, a działania uzależnione od, z reguły skromnych, dotacji finansowych przekazywanych przez starostwa. W skali całego województwa zadania instrukcyjno-metodyczne na rzecz sieci wykonuje w 12 bibliotekach siedem osób (po jednym etacie w powiatach: białostockim, łomżyńskim, siemiatyckim, suwalskim i pół etatu w powiatach: monieckim, wysokomazowieckim, sejneńskim). Skromna sieć bibliotek powiatowych i niedostateczne środki finansowe nie pozwalają na realizację działań instrukcyjno-metodycznych w zadowalającym zakresie w oparciu o placówkę powiatowe.

Zbiory bibliotek publicznych województwa podlaskiego na koniec 2010 roku wynosiły:

▪ Książki	4 622 061 woluminów
▪ Czasopisma oprawne	39 041 woluminów
▪ Jednostki zbiorów specjalnych	127 006
▪ Tytuły czasopism bieżących	6774

Struktura księgozbioru przedstawia się następująco:

▪ Literatura piękna dla dorosłych	1 751 360 (38%)
▪ Literatura piękna dla dzieci	1 165 793 (25%)
▪ Literatura inna	1 704 934 (37%)

Wskaźnik zakupu na 100 mieszkańców wyniósł 6,2 woluminy, na jednego czytelnika – 0,5 woluminu (dane za 2010 rok). Wskaźnik zakupu nowości w Książnicy Podlaskiej jest niższy (4,9 woluminów na 100 mieszkańców), natomiast duży wpływ na zasobność biblioteki ma egzemplarz obowiązkowy.

Liczba czytelników zarejestrowanych w bibliotekach województwa podlaskiego wynosi 159 472, a wypożyczeń 3 042 824 (stan z 31 grudnia 2010 roku). Z usług placówek korzysta 13,4% mieszkańców, a ich aktywność wynosi 19,1 woluminu na użytkownika biblioteki.

Struktura czytelników według wieku przedstawia się następująco:

▪ Do lat 15	31%
▪ 16–19 lat	17%
▪ 25–44 lat	22%
▪ Powyżej 60 lat	5%

Preferencje czytelników od wielu lat są podobne. Największym zainteresowaniem cieszy się literatura piękna.

Struktura wypożyczeń przedstawia się następująco:

- **Literatura piękna dla dorosłych** 54%
- **Literatura piękna dla dzieci** 32%
- **Literatura inna** 14%

Biblioteki udostępniają część zbiorów prezencyjnie. W 2010 roku udostępniono w ten sposób 203 711 woluminów, a liczba odwiedzin w czytelniach książek i prasy wyniosła 474 152. Biblioteki publiczne województwa udzieliły 251 648 informacji.

Poza bibliotekami publicznymi działają w województwie podlaskim liczne biblioteki szkolne oraz zlokalizowane głównie w Białymstoku biblioteki szkół wyższych.

W najbliższym otoczeniu Książnicy Podlaskiej funkcjonują, mające największe zbiory i długą tradycję działania, biblioteki akademickie: Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia (powstała w 1968 roku), Biblioteka Uniwersytetu Medycznego (utworzona w 1950 roku) oraz Biblioteka Politechniki Białostockiej (działająca od 1951 roku). Poza tym funkcjonują: Biblioteka Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego, Biblioteka Uniwersytetu Muzycznego – Wydział Instrumentalny, Biblioteka Wydziału Łalkarskiego Akademii Teatralnej oraz sześć bibliotek szkół wyższych niepaństwowych, o mniejszych zasobach i niedługiej jeszcze historii.

KSIAŻNICA PODLASKA IM. ŁUKASZA GÓRNICIEGO W BIAŁYMSTOKU

Historia

Początki Książnicy Podlaskiej sięgają 1910 roku, kiedy to w Domu Kempnera przy ul. Niemieckiej znalazła siedzibę nowo utworzona Biblioteka Miejska w Białymstoku. Dzięki staraniom Towarzystwa ds. Zakładania i Utrzymywania Bibliotek Publicznych 1 lipca 1910 roku otwarto czytelnię, a rok później – wypożyczalnię. Była to biblioteka o charakterze publicznym. Utrzymywano ją z funduszy społecznych, składek członkowskich, odpłatności za korzystanie ze zbiorów, dochodów z zabaw organizowanych przez bibliotekę w ogrodzie miejskim i dotacji samorządu miejskiego.

W latach I wojny światowej zbiory biblioteki uległy rozproszeniu. Reaktywaniem książnicy po odzyskaniu niepodległości zajęła się grupa działaczy skupiona wokół Polskiego Towarzystwa Popierania Prasy i Czytelnictwa.

Miejska Biblioteka Publiczna, otwarta uroczyście 23 maja 1920 roku, miała być „bastionem polskości”. Gromadzono w niej książki wyłącznie w języku polskim. Początkowo czytelnicy mieli do dyspozycji ok. 3000 tomów, które po roku podwoiły swoją liczbę. Korzystanie z nich było odpłatne, podobnie jak przed wojną. Kolejnymi kierownikami biblioteki w okresie międzywojennym

byli: Franciszek Ludwik Engelberg Gliński (1920–1926), Mikołaj Dzikowski (1927–1928), Filip Echeński (1929–1939).

Mimo różnorodnych trudności w bibliotece przybywało książek, otworzono nową czytelnię i pracownię naukową, wydano katalog nowo nabytych książek i czasopism dostępnych w czytelnicy. W latach 30. uruchomiono pierwsze biblioteki ruchome oraz pierwsze rejonowe biblioteki publiczne na przedmieściach. Biblioteka Miejska wywierała znaczny wpływ na tempo przemian kulturalnych zachodzących w międzywojennym Białymstoku.

Po zajęciu miasta, we wrześniu 1939 roku, władze bolszewickie szybko przystąpiły do sowietyzacji wszystkich dziedzin życia społecznego, do odizolowania ludności od wszystkich źródeł informacji. Publiczną Bibliotekę Miejską przemianowano na Bibliotekę Obwodową im. Gorkiego i rozpoczęto usuwanie „nieprawomyślnych” wydawnictw. Z trzydziestotysięcznego księgozbioru w języku polskim została zaledwie połowa.

Po wkroczeniu wojsk niemieckich biblioteka była czynna przez dwa miesiące, by w październiku 1941 roku ulec niemal całkowitej zagładzie. Najbardziej wartościowe zbiory, zgromadzone w niej w międzyczasie, pochodzące z likwidowanych szkół, księgarni radzieckich, instytucji społecznych oraz opuszczonych domów, zostały zagrabione przez Niemców i wywiezione do Królewca. Pozostałe książki zmagazynowano w piwnicach Teatru Palace, gdzie niszczyły je wilgoć i kurz.

10 sierpnia 1944 roku przystąpiono do przewożenia książek z piwnic teatru do położonej przy ul. Orzeszkowej 15 kamienicy, przeznaczonej na bibliotekę. Na początku 1945 roku z wypożyczalni korzystało 454 czytelników, zaś księgozbiór liczył 50 000 tomów nieskatalogowanych książek. Mimo wielu trudności, braku odpowiednio wykształconego personelu i kadry kierowniczej oraz nieustannych zmian personalnych, biblioteka rozwijała się. Kolejnymi kierownikami byli: Stanisława Łaniewska, dr Michał Ambros, Helena Stasiak. W styczniu 1949 roku powstały cztery filie biblioteczne przy ul. Wiatrakowej, Mazowieckiej, Traugutta i Pułaskiego. Rok później powstał Oddział dla Dzieci i Młodzieży.

W kolejnych latach rozbudowywano sieć filii i punktów bibliotecznych. W 1954 roku, w wyniku połączenia z działającą od 1950 roku Wojewódzką Biblioteką Publiczną, powstała Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Białymstoku, której dyrektorem została Alfreda Romanowska, a następnie był nim Władysław Malewski. W 1956 roku bibliotekę przeniesiono do nowo odrestaurowanego budynku przy ul. Kilińskiego 16. Od roku 1958 czytelnicy mogli korzystać z oferty wypożyczeń międzybibliotecznych. Praca biblioteki została dostrzeżona i doceniona w 1962 roku. I Krajowa Narada Przyjaciół Książek przyznała Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Białym-

stoku I miejsce w Polsce w dziedzinie upowszechniania czytelnictwa, nagradzając ją samochodem osobowym marki Warszawa.

Statut z 1975 roku nadał bibliotece nazwę Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, kierującej pracą bibliotek miejskich i bibliotek publicznych w okolicach Białegostoku. Biblioteki działające w dotychczasowych ośrodkach powiatowych otrzymały uprawnienia do sprawowania nadzoru merytorycznego nad przydzielonymi im placówkami gminnymi, tworząc osiem rejonów bibliotecznych. Dzieje biblioteki to także jej kolejni dyrektorzy. Od 1 października 1969 roku był nim Stefan Asanowicz, 1 października 1978 roku dyrektorem został Zbigniew Dąbrowski, zaś od 15 października 1983 roku, przez 15 lat, kierowała biblioteką Walentyna Siniakowicz.

23 października 1986 roku odbyła się uroczystość nadania Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Białymstoku imienia Łukasza Górnickiego, bibliotekarza Zygmunta Augusta, pisarza, starosty tykocińskiego i wasilkowskiego. W 1989 roku, jako w jednej z pierwszych bibliotek publicznych w Polsce, rozpoczęto proces komputeryzacji procesów bibliotecznych od zainstalowania oprogramowania do obsługi wypożyczalni, a rok później – programu komputerowego Katalog.

W latach 1991 oraz 1993 w Białymstoku odbyła się I i II Ogólnopolska Konferencja pt. *Automatyzacja bibliotek publicznych. Praktyczne aspekty*, którą zorganizowała Wojewódzka Biblioteka Publiczna wspólnie z Zarządem Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Na mocy Ustawy z dnia 7 listopada 1996 roku o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych Wojewódzka Biblioteka Publiczna znalazła się w gronie 16 bibliotek w Polsce uprawnionych do otrzymywania egzemplarza obowiązkowego dokumentów piśmienniczych wydawanych w kraju.

Od 1 kwietnia 1998 roku dyrektorem Książnicy jest Jan Leończuk, poeta prozaik, eseista, tłumacz i bibliotekarz. Już w pierwszych latach jego pracy Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Białymstoku zmieniła nazwę i od 7 marca 2000 roku służy swoim czytelnikom jako Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.

Prawne podstawy działalności. Cele i zadania

Książnica Podlaska jest wojewódzką samorządową instytucją kultury, działającą na podstawie:

- Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz.U. nr 85 poz. 539 z późn. zm.),
- Ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. nr 114 poz. 493 z późn. zm.),
- *Statutu Książnicy Podlaskiej.*

Siedzibą Książnicy jest miasto Białystok, a terenem działania – obszar województwa podlaskiego. Organizatorem Książnicy jest Samorząd Województwa Podlaskiego, wykonujący swoje zadania za pośrednictwem Sejmiku Województwa Podlaskiego i Zarządu Województwa Podlaskiego w zakresie przyznanych im kompetencji. Bezpośredni nadzór nad Książnicą sprawuje Zarząd Województwa Podlaskiego, a nadzór merytoryczny – minister właściwy do spraw kultury. Książnica jest wpisana do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Zarząd pod numerem 7 i posiada osobowość prawną. Jest główną biblioteką publiczną województwa podlaskiego, służącą zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, kulturalnych, edukacyjnych i samokształceniowych społeczeństwa.

Do podstawowych zadań Książnicy należą:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych;
- pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, organizowanie obiegu wypożyczeń międzybibliotecznych oraz opracowywanie i publikowanie bibliografii regionalnej, a także innych materiałów informacyjnych;
- badanie stanu i stopnia zaspokojenia zapotrzebowań użytkowników, analizowanie stanu, organizacji i rozmieszczenia bibliotek oraz formułowanie i przedstawianie organizatorom propozycji zmian w tym zakresie,
- prowadzenie działalności naukowo-badawczej, dokumentacyjnej i wydawniczej;
- organizowanie działalności kulturalno-oświatowej;
- współdziałanie z Biblioteką Narodową, bibliotekami innych sieci oraz instytucjami naukowymi, instytucjami kultury, organizacjami i stowarzyszeniami w kraju i za granicą w celu doskonalenia swoich usług i realizacji krajowej polityki bibliotecznej;
- prowadzenie wymiany materiałów bibliotecznych;
- prowadzenie działalności promującej Książnicę i czytelnictwo.

[ze Statutu Książnicy Podlaskiej]

Zbiory

Zbiory Książnicy Podlaskiej według stanu z 31 grudnia 2010 roku liczą ponad 1 000 000 jednostek, w tym 964 456 woluminów książek, 10 120 tytułów czasopism bieżących, 26 627 czasopism oprawnych, 20 360 norm, ok. 61 000 jednostek dokumentów życia społecznego, 21 912 dokumentów dźwiękowych i audiowizualnych, 5376 woluminów nut, 1425 dokumentów elektronicznych, 325 jednostek zbiorów ikonograficznych, 190 mikrofilmów oraz 133 stare druki. Zakres rzeczowy gromadzonych materiałów jest uniwersalny, z przewagą piśmiennictwa z zakresu humanistyki i nauk społecznych. Uwzględniając

potrzeby użytkowników, biblioteka zgromadziła wybór literatury w językach obcych, zwłaszcza w języku angielskim, białoruskim, litewskim, ukraińskim i rosyjskim. W zasobach znajduje się również kolekcja książek i czasopism w języku esperanto oraz zbiorów specjalnych związanych z Ludwikiem Zamenhofem i ruchem esperanckim.

Od 1997 roku, na mocy Ustawy z dnia 7 listopada 1996 roku o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych, Książnica Podlaska ma prawo do ogólnopolskiego egzemplarza obowiązkowego. Otrzymuje od wydawców jeden egzemplarz każdego dokumentu piśmienniczego ukazującego się w Polsce w nakładzie powyżej 100 egzemplarzy (książki, gazety i czasopisma, druki ulotne, broszury, mapy, plany, plakaty, nuty). Ponadto Książnica, jako jedyna w Polsce, realizuje obowiązek dystrybucji wpływających drogą egzemplarza obowiązkowego publikacji o tematyce regionalnej bibliotekom opracowującym bibliografię regionalną. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 roku przekazuje się materiały do bibliotek wojewódzkich w Bydgoszczy, Gdańsku, Kielcach, Lublinie, Olsztynie, Poznaniu i Zielonej Górze.

Zbiory współczesne Książnicy Podlaskiej to również nowe media – dokumenty elektroniczne i multimedia (ponad 1000 jednostek), audiobooki (prawie 900) i „książki mówione” (ponad 5000 tytułów na kasetach magnetofonowych, czytanych przez najlepszych polskich lektorów). W ofercie są też dostępne materiały do nauki języków obcych (głównie na płytach CD), między innymi języka angielskiego, arabskiego, chińskiego, francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego i rosyjskiego. Zasoby uatrakcyjnia kolekcja muzykalistów, na którą składają się nagrania różnych gatunków muzycznych na płytach kompaktowych (ponad 4000) i analogowych (ponad 7900), nuty (prawie 5200), kasety magnetofonowe (ok. 3000) i wideo (102), prasa muzyczna.

W zasobach literatury współczesnej Książnicy wyróżnia się kolekcja lituaników i białoruteników – głównie najnowsze opracowania historyczne i źródła bibliograficzne pochodzące z zakupów na rynku księgarskim litewskim i białoruskim. W Czytelni Czasopism jest dostępny znaczący wybór prasy polskiej ukazującej się na Litwie i Białorusi.

Zbiory uwzględniają wielokulturowość i wielowyznaniowość Białegostoku oraz regionu, stąd obecność w nich materiałów w języku białoruskim, litewskim, ukraińskim, a także tatarianów.

Najcenniejsze zabytkowe zbiory Książnicy Podlaskiej to przede wszystkim rękopisy, stare druki (wydane do 1800 roku), wydawnictwa XIX-wieczne, materiały z początku XX wieku i okresu międzywojennego, a zwłaszcza wybór czasopism z tego okresu oraz kolekcje ze znakami własnościowymi.

Od wielu lat Książnica ze szczególną uwagą gromadzi materiały regionalne – piśmiennictwo przedmiotowo traktujące o regionie, autorstwa osób związanych z Podlasiem, Suwalszczyzną, Ziemią Łomżyńską oraz wydane na terenie regionu. Kolekcja książek o tej tematyce, zgromadzona w Czytelni, liczy ok. 16 000 woluminów. Zawiera ona literaturę naukową, popularnonaukową i literaturę piękną, współczesną i w wyborze XIX-wieczną. Publikacje pisarzy związanych z regionem w znacznej części są wyposażone w dedykacje i autografy. Interesujące są materiały związane proveniencją z Białostoczczyzną. Zasoby prasy regionalnej, największe w regionie, liczą ponad 800 tytułów. Obejmują między innymi komplet zbiorów współczesnych, wybrane tytuły XIX-wieczne i z początku XX wieku oraz znaczące materiały międzywojenne w większości zmikrofilmowane.

Regionalną kolekcję uzupełniają zbiory specjalne. Szczególnie cenne są rękopisy i oczywiście stare druki, między innymi druki supraskie. Z regionalistów późniejszych na uwagę zasługują druki białostockie z przełomu XVIII i XIX wieku, pochodzące z drukarni Jana Jakuba Kantera, przejętej następnie przez Jana Appelbauma. Wśród zbiorów specjalnych związanych z regionem wyróżnia się kolekcja współczesnych rękopisów literackich, cenne zbiory ikonograficzne oraz tzw. dokumenty życia społecznego. Zasoby uzupełniają ekslibrisy bibliotek, innych instytucji i osób prywatnych związanych z województwem podlaskim. Najcenniejsze zbiory Książnicy Podlaskiej zostały włączone do Narodowego Zasobu Bibliotecznego. Zgłoszono do niego kolekcję starych druków, XIX-wieczne wydawnictwa regionalne oraz książki z prywatnej biblioteki Elizy Orzeszkowej.

Udostępnianie zbiorów. Usługi informacyjne

Usługi udostępniania są realizowane przez bibliotekę główną (Czytelnia Książek, Czytelnia Czasopism, Informatorium, Dział Zbiorów Specjalnych) i 16 filii bibliotecznych. Książnica udostępnia swoje zbiory mieszkańcom Białegostoku, województwa podlaskiego i osobom spoza regionu, zainteresowanym materiałami znajdującymi się w ofercie.

Z usług udostępniania zbiorów korzysta w Książnicy Podlaskiej rocznie ok. 45 000 czytelników. Odwiedziny w wypożyczalniach wynoszą ponad 300 000, wypożyczenia prawie 750 000. Liczba odwiedzin w czytelniach wynosi ok. 80 000; udostępnia się ok. 190 000 jednostek zbiorów.

Usługi informacyjne realizowane w Książnicy Podlaskiej mają uniwersalny charakter uwzględniający różnorodne kategorie użytkowników i szeroką gamę ich potrzeb. Wyróżnikiem działalności informacyjnej, podobnie jak innych bibliotek stopnia wojewódzkiego, jest zadanie pełnienia roli ośrodka informacji o regionie. Jest to spowodowane wykładnią Ustawy o bibliotekach

z 27 czerwca 1997 roku oraz znaczącym zainteresowaniem obsługiwanego środowiska problematyką regionalną.

Podstawowe usługi informacyjne są realizowane przez wszystkie placówki udostępniania. Instrumentarium informacyjne stanowią bazy danych oraz katalogi kartkowe i kartoteki. Ogólna liczba udzielonych informacji w skali całej biblioteki kształtuje się rocznie na poziomie ok. 70 000, z czego ok. 25 000 stanowią informacje elektroniczne.

W działalności informacyjnej specjalizuje się Dział Informacyjno-Bibliograficzny. Realizuje on usługi w ramach Informatorium, stanowiącego centrum informacji dla czytelników biblioteki. Działalność informacyjna obejmuje informację o charakterze naukowym, edukacyjnym, publicznym i użytkowym. Udziela się informacji bibliograficznych, katalogowych, bibliotecznych, faktograficznych i skierowujących. Zakres rzeczowy poszukiwanych przez czytelników informacji ma charakter uniwersalny z przewagą zapytań dotyczących humanistyki. Kwerendy pochodzą od osób indywidualnych i instytucji, w tym o charakterze naukowo-badawczym, oraz od urzędów państwowych i samorządowych, a także od mediów. Od lat znaczącą grupę użytkowników stanowią prowadzący badania, zwłaszcza regionalne. Książnica w znaczący sposób wspomaga ich poszukiwania, służąc pomocą mieszkańcom województwa i osobom spoza regionu. Długoletnia tradycja usług sprawiła, że biblioteka jest dobrze znanym ośrodkiem informacji o regionie.

Dział Informacyjno-Bibliograficzny, przygotowując bazę do świadczenia usług z zakresu informacji regionalnej, przygotowuje bibliograficzne bazy regionalne i ukazującą się drukiem *Bibliografię województwa podlaskiego*. Baza Region obejmuje materiały od 1999 roku, jest udostępniana w sieci lokalnej i na stronie WWW biblioteki. Dotychczas przygotowano w Dziale także dziewięć tomów bibliografii regionalnej. Obejmują one piśmiennictwo za lata 1944–1989 (związane z dawnymi województwami: białostockim, łomżyńskim i suwalskim) oraz z nowego cyklu rejestrującego materiały za lata 1999–2004 (województwo podlaskie w jego obecnych granicach).

Istotnym kierunkiem działalności informacyjnej Książnicy Podlaskiej jest szkolenie użytkowników. Odbywa się ono w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym, Dziale Zbiorów Specjalnych i filiach bibliotecznych. Rocznie przeszkolonych zostaje ok. 5000 użytkowników.

Promocja książki. Działalność wydawnicza

Prowadząc działalność kulturotwórczą, Książnica Podlaska promuje dobrą książkę i literaturę. Realizując ten kierunek, biblioteka organizuje sesje i konferencje, spotkania autorskie i promocje wydawnictw, różnotematyczne

wystawy, zajęcia edukacyjne z dziećmi i młodzieżą. Corocznie ok. 35 000 osób uczestniczy w działaniach promujących książkę i czytelnictwo.

Z realizowanych przez Książnicę wydarzeń szczególnie dobrze przyjęte zostały przez czytelników *Środy Literackie*, cykl spotkań z literatami, głównie regionalnymi. Od września 2008 roku do końca 2010 roku odbyło się 88 spotkań. Dużą popularnością cieszą się też spotkania w ramach Dyskusyjnych Klubów Książki. Dzięki realizacji projektu, koordynowanego przez Instytut Książki, w ciągu ostatnich czterech lat odbyło się w Książnicy Podlaskiej 177 spotkań, na których dyskutowano o nowościach książkowych i literaturze. Dyskusyjne Kluby Książki mają swoją siedzibę przy siedmiu filiach. Działalność kulturotwórcza biblioteki prowadzona jest często we współpracy z wydawcami, instytucjami naukowymi, edukacyjnymi oraz innymi instytucjami kultury.

W kulturotwórczą rolę Książnicy wpisuje się działalność wydawnicza. Na dużą skalę biblioteka rozwinęła ją pod koniec lat 90. ubiegłego wieku i do dziś pozostaje ona jej domeną. Dorobek wydawniczy za lata 1997–2010 zamyka się liczbą prawie 140 tytułów. Na główne kierunki działalności edytorskiej składają się publikacje literackie, prace historyczne dotyczące regionu, kolejne tomy bibliografii regionalnej, materiały bibliotekoznawcze, wydawnictwa okolicznościowe. Wyróżnikiem tej działalności są realizowane na dużą skalę prace redakcyjne i translatorskie.

Biblioteka wydała znaczącą liczbę tytułów poezji i prozy, między innymi osiem tomów almanachu literackiego *Epea*, kilka tytułów antologii poezji, z których ważniejsze to: *Wołanie serca. Antologia poezji ukraińskiej Podlasia* (2008), *Gniazda słów, słowa gniazd. Białostoczczyzna – Grodzieńszczyzna* (2006), *Miejsce w sercu. Antologia poezji litewskiej* (2009), *Podlachia Antologio* (antologia poezji w języku esperanckim, 2009). Na uwagę zasługują też, ściśle związane z Podlasiem, zbiory: *Podlasie w poezji* (2007) i *Podlascy twórcy dzieciom* (2009). Ukazało się kilkanaście tomów poezji regionalnej w ramach Świętojańskiej Serii Poetyckiej. W dorobku edytorskim znalazły się teksty między innymi Wiesława Kazaneckiego, Mieczysława Czajkowskiego, Małgorzaty Dobkowskiej, Anny Gniewkowskiej, Jurki Hołuba, Tadeja Karabowycza, Janabiego Hatifa.

Prace poświęcone zagadnieniom regionalnym dotyczą głównie historii regionu. Ukazały się między innymi Marka Zalewskiego *Dawny Supraśl* (2008, wspólnie z Państwowym Muzeum Archeologicznym) i *Archeologia. Najdawniejsze dzieje Puszczy Knyszyńskiej* (2007) oraz Zbigniewa Romaniuka *Życie dla polskiej oświaty. Michał Goławski (1904–1974)* (2004). Książnica wydaje też „Rocznik Zabłudowski”.

Z publikacji bibliotekoznawczych w Książnicy wydano między innymi prace autorstwa Anny Sitarskiej: *Systemowe badanie bibliotek. Studium metodologiczne* (2005, wyd. 2), *Z warsztatu bibliografii* (2006) oraz księgę pamiątkową dedy-

kowaną prof. Annie Sitarskiej *Od księgoznawstwa przez bibliotekoznawstwo do nauki o informacji* (2007). Ukazały się także Zofii Sokół *Dzieje bibliotek w Białymstoku (od XVIII wieku do 1939 roku)* (1999) oraz Marii Cubrzyńskiej-Leonarczyk *Dziedzictwo Unii Brzeskiej. Z dziejów oficyny wydawniczej OO. Bazylianów w Supraślu (1695–1803)* (2007). Biblioteka wydaje dwa tytuły czasopism bibliotekarskich – ukazujący się jako półrocznik „Bibliotekarz Podlaski” pod redakcją naukową Anny Sitarskiej oraz „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego”, kwartalnik o charakterze informacyjno-metodycznym. Ważne miejsce wśród publikacji zajmuje *Bibliografia województwa podlaskiego*, istotne źródło bibliograficzne, niezbędne dla środowiska naukowego i innych zainteresowanych problematyką regionalną. Ukazało się dotąd dziewięć tomów, obejmujących materiały za lata 1944–1989 oraz 1999–2004. Książnica Podlaska wydaje rocznie kilkanaście tytułów książek i trzy tytuły wydawnictw periodycznych.

Działalność instrukcyjno-metodyczna

Książnica Podlaska sprawuje funkcje ponadlokalne – doradztwa i nadzoru merytorycznego w stosunku do 232 samorządowych bibliotek publicznych na terenie województwa podlaskiego oraz 16 filii Książnicy Podlaskiej działających w Białymstoku. Obowiązek pomocy i opieki merytorycznej nad placówkami terenowymi wynika z Ustawy o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 roku, która definiuje sieć biblioteczną i powierza bibliotekom wojewódzkim zadanie współpracy w zakresie działalności merytorycznej z bibliotekami niżej zorganizowanymi. Zadanie to biblioteka realizuje poprzez systematyczną działalność szkoleniową oraz bezpośrednie doradztwo merytoryczne podczas wyjazdów do bibliotek terenowych. Działalność instrukcyjno-metodyczną koordynuje Dział Instrukcyjno-Metodyczny, przy współpracy Biblioteki Publicznej Powiatu Białostockiego powołanej na mocy Porozumienia zawartego dn. 7 marca 2001 roku pomiędzy Zarządem Powiatu Białostockiego a Zarządem Województwa Podlaskiego.

Dział Instrukcyjno-Metodyczny sprawuje nadzór merytoryczny nad całą siecią bibliotek publicznych województwa, a biblioteka powiatowa opiekuje się siecią bibliotek publicznych powiatu białostockiego (34 placówki, w tym 15 bibliotek gminnych i 19 filii). Instruktaż i pomoc przywarsztatowa dotyczą między innymi: gromadzenia, opracowania, selekcji zbiorów, warsztatu informacyjno-bibliograficznego, form upowszechniania czytelnictwa, wykorzystania nowych technologii, współpracy ze środowiskiem. Ważną rolę pełnią kontakty z władzami samorządowymi mające na celu zapewnienie bibliotekom terenowym właściwych warunków funkcjonowania oraz opiniowanie planów zmian w sieci bibliotek. Spotkania z przedstawicielami samorządów lokalnych

poświęcone są omawianiu stanu bibliotek i czytelnictwa w gminach, problemów i zadań bibliotek powiatowych, sytuacji finansowej i kadrowej placówek. Dział Instrukcyjno-Metodyczny opracowuje wiele materiałów metodycznych, między innymi informatory, zestawienia, kalendaria, pomoce metodyczne do pracy z czytelnikiem dziecięcym i młodzieżowym. Prowadzone są komputerowe bazy danych w programie MAK – baza adresowa bibliotek terenowych województwa podlaskiego oraz bibliograficzna baza zagadnień metodycznych z zakresu bibliotekarstwa.

W ramach działalności metodycznej realizowane są badania dotyczące zbiorów bibliotecznych, ich wykorzystania, potrzeb czytelniczych, komputeryzacji, warsztatu informacyjno-bibliograficznego. Wyniki tych badań są systematycznie zamieszczane w „Bibliotekarzu Podlaskim”. Dokonuje się też analiz czytelnictwa na podstawie danych cyfrowych z agend Książnicy Podlaskiej i bibliotek terenowych. Sporządzane zestawienia cyfrowe są wykorzystywane na potrzeby Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędu Marszałkowskiego i Książnicy Podlaskiej.

Jednym z rezultatów działalności instrukcyjno-metodycznej jest czasopismo „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego”.

Automatyzacja. Digitalizacja zbiorów. Udział w projekcie Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej

Biblioteka rozpoczęła komputeryzację procesów bibliotecznych w 1989 roku, jako jedna z pierwszych bibliotek publicznych w Polsce. W początkowej fazie prace koncentrowano na budowie baz i uruchomieniu modułu do obsługi wypożyczeń w Wypożyczalni Głównej. Powstał Centralny Katalog Książek, rejestrujący zasoby Biblioteki Głównej i filii bibliotecznych oraz Katalog Płyt i Nut, rejestrujący zbiory muzyczne zgromadzone w Dziale Zbiorów Specjalnych.

W pierwszym okresie komputeryzacji biblioteka pracowała w programach Schola oraz Le-Lib. W roku 1995 w Książnicy Podlaskiej wdrożono program MAK, rozpoczynając od baz katalogowych, a następnie wprowadzając go również w Wypożyczalni Głównej. Od początku system MAK (Małe Automatyczne Katalogi) traktowano jako przejściowy, dążąc do zmiany oprogramowania na system zintegrowany, oferujący szeroką gamę usług dla czytelnika, pracę zdalną, pełną obsługę gromadzenia i opracowania wszystkich typów dokumentów, wykorzystujący nowoczesne narzędzia informatyczne. Obecnie biblioteka nadal pracuje w DOS-owym programie MAK, utrzymując bazy katalogowe i bibliograficzne. Zawartość baz osiągnęła liczbę ponad 350 000 rekordów. W programie MAK pracuje też Wypożyczalnia Główna, obsługując rocznie ok. 12 000 czytelników, rejestrując ok. 80 000 odwiedzin i ok. 140 000 wypożyczeń. Program MAK nie spełnia obecnie potrzeb biblioteki. Wymiana

systemu stała się koniecznością. Zintegrowane oprogramowanie pozwoli na objęcie komputeryzacją wszystkich procesów bibliotecznych oraz uruchomienie funkcji pożądaných przez czytelników (uwagi zgłaszane w badaniach ankietowych). Dotychczas, pomimo usilnych starań, biblioteki nie udało się pozyskać środków na zakup zintegrowanego oprogramowania.

Książnica Podlaska jest jednym z inicjatorów i partnerów projektu Podlaska Biblioteka Cyfrowa. Oficjalne otwarcie PBC nastąpiło 11 grudnia 2006 roku, a formalne porozumienie o realizacji projektu podpisano 15 marca 2007 roku. Uczestnikami projektu, poza Książnicą Podlaską, są: Uniwersytet w Białymstoku (koordynator na lata 2007–2011), Archidiecezjalne Wyższe Seminarium Duchowne, Archiwum Państwowe, Politechnika Białostocka, Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Muzyczny – Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny w Białymstoku. W styczniu 2010 roku do PBC przystąpiło Collegium Suprasliense.

Zasadniczym celem udziału Książnicy Podlaskiej w projekcie jest ochrona najcenniejszych zbiorów i dążenie do szerokiego udostępnienia materiałów, dotychczas udostępnianych w ograniczony sposób, a także promocja regionalistów podlaskich. Z zasobów Książnicy zdigitalizowano i zamieszczono w PBC wybór starych druków związanych z regionem (druki z supraskiej oficyny bazylianów), zbiory regionalne pochodzące z XIX wieku oraz wybrane z I połowy XX wieku. Wśród najciekawszych regionalistów znalazły się urzędowe druki białostockie z przełomu XVIII i XIX wieku (drukarnia Jana Kantera i Jana Appelbauma), wybrane dzieła Zygmunta Glogera, Łukasza Górnickiego, Krzysztofa Kluka, materiały rosyjskojęzyczne na temat Białegostoku wydane w XIX wieku, kolekcja czasopism międzywojennych (czasopisma regionalne i lokalne, gazetki szkolne, dzienniki urzędowe województwa białostockiego). Z materiałów współczesnych, dla ułatwienia poszukiwań bibliograficznych związanych z Podlasem, Suwalszczyzną i Ziemią Łomżyńską, umieszczono w PBC dziewięć tomów bibliografii regionalnej. Najmłodszemu czytelnikowi udostępniono *Legandy województw: białostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego* oraz antologię *Podlascy twórcy dzieciom*. Z zasobów Książnicy w PBC znalazły się najcenniejsze i najciekawsze zbiory związane przedmiotowo i podmiotowo z regionem – książki, czasopisma, wybór wydawnictw urzędowych, druki ulotne.

Łączna liczba publikacji ze zbiorów Książnicy wynosi ponad 2000; dostępne są głównie w kolekcji *Materiały regionalne*. Liczba udostępnień dokumentów Książnicy Podlaskiej wyniosła na koniec 2010 roku 58 922.

Biblioteka rozpoczęła pozyskiwanie dokumentów regionalnych z bibliotek spoza Białegostoku, między innymi z Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy czy Biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Dzięki tym działaniom do zasobów Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej, a za jej pośrednictwem do czytelników,

trafiły rzadkie, niedostępne w Białymstoku druki regionalne. Książnica współpracuje też z innymi bibliotekami białostockimi, zwłaszcza z Biblioteką Uniwersytecką im. Jerzego Giedroycia i Biblioteką AWSD, w zakresie scalania tytułów rozproszonych egzemplarzy czasopism. Zapewnia się w ten sposób dostęp do czasopism, niezależnie od miejsca ich przechowywania. Biblioteka, starając się przyczynić do rozszerzenia oferty PBC o tytuły współczesne, zachęca twórców i wydawców do zamieszczania w niej swoich wydawnictw. Wynikiem tych działań są liczne umowy licencyjne zawarte z autorami i wydawcami.

Zasoby kadrowe

Stan zatrudnienia na dzień 31 grudnia 2010 roku przedstawiał się następująco:

Liczba pracowników zatrudnionych ogółem	134 osoby	127,09 etatu	
Liczba pracowników działalności podstawowej	104 osoby	100,85 etatu	
Liczba pracowników z wykształceniem bibliotekarskim (co najmniej średnim bibliotekarskim)	84 osoby		
Wykształcenie pracowników merytorycznych Książnicy			
Dyrekcja	3:	wyższe bibliotekarskie	2
		wyższe inne	1
starszy kustosz	25:	wyższe bibliotekarskie	24
		wyższe inne	1
kustosz	15:	wyższe bibliotekarskie	13
		wyższe inne + studia bibl.	1
		wyższe inne	1
starszy bibliotekarz	28:	wyższe bibliotekarskie	4
		wyższe inne + studia bibl.	4
		studium bibliotekarskie	20
bibliotekarz	12:	wyższe bibliotekarskie	9
		wyższe inne + studia bibl.	1
		wyższe inne	2
		studium bibliotekarskie	1

młodszy bibliotekarz	12:	wyższe bibliotekarskie	3
		wyższe inne	7
		studium bibliot.	1
		średnie inne	1
magazynier biblioteczny	5:	wyższe inne	4
		średnie inne	1
gł. specjalista informatyk programów bibliotecznych	1:	wyższe	1
st. specjalista informatyk	1:	wyższe	1
specjalista informatyk	1:	wyższe	1
specjalista ds. pozyskiwania środków pozabudżetowych	1:	wyższe	1
Liczba pracowników uczących się ogółem w 2009 roku			1
w tym:			
merytorycznych			1
		studia magisterskie	
		licencjackie	1
		podyplomowe	

Z ogólnej liczby 104 pracowników merytorycznych większość – 80 osób (77%) ma wykształcenie wyższe. Przygotowanie bibliotekarskie, co najmniej średnie, mają 84 osoby (81%), a wykształcenie wyższe bibliotekarskie – 54 (52%).

W związku ze zmieniającymi się potrzebami i rosnącymi wymaganiami użytkowników, biblioteka widzi konieczność stałego doskonalenia zawodowego bibliotekarzy i wyposażania ich w nowe kompetencje. Kierunki działań z tego zakresu sformułowano w VII celu strategicznym – Doskonalenie umiejętności zarządczych i wzrost kompetencji kadry bibliotekarskiej. Założono rozwój kompetencji w zakresie zarządzania, technologii informacyjnych, przygotowania usług. Szczegółowe określenie kierunków szkoleń nastąpi w oparciu o planowany projekt badawczy.

Książnica Podlaska zakłada rozwój nie tylko własnych pracowników, zamierza także inspirować bibliotekarzy województwa podlaskiego do pogłębiania kwalifikacji. Zaplanowano między innymi przygotowanie platformy *distance learning*, która stanie się nowoczesnym narzędziem działalności instrukcyjno-metodycznej biblioteki.

Zasoby lokalowe

Siedziba główna Książnicy Podlaskiej mieści się w zabytkowym budynku dawnej Łoży Masońskiej wzniesionym w latach 1803–1806. Zaletą jest jego dogodna lokalizacja – w samym centrum Białegostoku (ul. Kilińskiego 16). Powierzchnia budynku (1498,70 m²) nie jest wystarczająca w stosunku do potrzeb. Znaczna część zbiorów biblioteki głównej (ok. 50%) z racji zbyt małej powierzchni musi być przechowywana poza budynkiem przy ul. Kilińskiego 16. Powoduje to dotkliwe utrudnienia w udostępnianiu. Przechowywane w wynajmowanych magazynach zbiory są dowożone czytelnikom po uprzednim zamówieniu.

Dyrekcja Książnicy od lat 70. XX wieku podejmuje starania o poprawę warunków lokalowych biblioteki poprzez budowę nowego gmachu przeznaczonego na potrzeby biblioteki głównej. Powstał projekt nowego funkcjonalnego budynku. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego przeznaczył na inwestycję działkę, zlokalizowaną w centrum Białegostoku, w odległości 1 km od obecnej siedziby. W 2010 roku powstał, dzięki sfinalizowaniu działań Biura Inwestycji Urzędu Marszałkowskiego, projekt nowego gmachu. W bieżącym roku spodziewane jest uzyskanie pozwolenia na budowę i pozyskanie części funduszy ze źródeł europejskich. Jest nadzieja na podjęcie prac budowlanych jeszcze w roku 2011. Niezbędne są jednak fundusze na pokrycie kosztów całości inwestycji.

Do czasu pozyskania nowego budynku dyrekcja Książnicy zdecydowała o przeprowadzeniu prac remontowych w dotychczasowej siedzibie. W latach 2008–2010 przeprowadzono następujące prace remontowe: położenie nowej nawierzchni na placu, zrekonstruowanie ogrodzenia, wymiana stolarki okiennej, wymiana pokrycia dachowego, wymiana instalacji okablowania strukturalnego wraz z dedykowaną instalacją elektryczną, remont pomieszczeń na I piętrze i częściowo na parterze, wymiana instalacji elektrycznej oświetleniowej, modernizacja i wyposażenie w nowy sprzęt Informatorium. Pozostały do wykonania: wymiana instalacji elektrycznej oświetleniowej i gniazd wtykowych 230 V w części nieremontowanej, malowanie ścian i sufitów w pozostałych pomieszczeniach na parterze, odnowienie drewnianych podłóg, wymiana wykładzin, remont piwnic.

Znajdująca się w pobliżu siedziby głównej Książnicy kamienica, w której mieści się Wypożyczalnia Główna (ul. Kilińskiego 11, pow. 762,54 m²) również nie odpowiada standardom nowoczesnego bibliotekarstwa i potrzebom biblioteki. Budynek wymaga modernizacji i całościowego remontu, niezbędne są między innymi: remont dachu, wymiana instalacji elektrycznej, malowanie pomieszczeń.

Infrastruktura filii bibliotecznych jest niezadowolająca. Dwie filie mieszczą się w budynkach stanowiących własność Książnicy. Czternaście pozostałych znajduje się w pomieszczeniach wynajmowanych. W ostatnich latach w kilku filiach przeprowadzono remonty całkowite lub częściowe. Sześć filii wymaga modernizacji i generalnych remontów.

Budynki, w których znalazły swoją lokalizację placówki udostępniania Książnicy Podlaskiej, nie są (poza dwoma miejscami) dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ANALIZA SWOT

Mocne strony	Siła wpływu	Trend
LOKALIZACJA (centrum miasta)	2	→
ZBIORY		
1. Prawo do ogólnopolskiego egzemplarza obowiązkowego.	2	→
2. Materiały regionalne.	2	↑
3. Kolekcje rzadkie (wilniana, esperantiana).	1	↑
DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA		
Specjalizacja w zakresie informacji regionalnej (bazy regionalne, <i>Bibliografia województwa podlaskiego</i>).	2	↑
DOBRY WIZERUNEK I WYSOKA OCENA USŁUG (znacząca pozycja w środowisku utrwalona długoletnią tradycją).	1	→
Słabe strony	Siła wpływu	Trend
WARUNKI LOKALOWE		
1. Brak pomieszczeń magazynowych w bibliotece głównej.	2	↑
2. Bariery architektoniczne (biblioteka główna, filie).	1	↑
3. Lokale filii wymagają modernizacji i remontów.	1	↑
FINANSE		
1. Niedostateczne środki inwestycyjne.	2	↑
2. Niski poziom środków pozabudżetowych.	2	↑
ZASOBY LUDZKIE	2	↓
USŁUGI (przewaga usług tradycyjnych)	1	↓

Szanse	Siła wpływu	Trend
WZROST WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW REGIONU (Białystok miastem akademickim)	1	→
ROZWÓJ KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO	1	→
ZAINTERESOWANIE ZBIORAMI CYFROWYMI	2	↑
BUDŻET (stabilny)	2	→
Zagrożenia	Siła wpływu	Trend
DOMINACJA NOWYCH TECHNOLOGII	1	↓
SPADEK ZAINTERESOWANIA KSIĄŻKĄ	1	↓
FINANSE (trudności w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych)	1	→
BRAK MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZANIA PROBLEMÓW LOKALOWYCH (negatywny wpływ na jakość usług)	2	→

CELE ROZWOJU KSIĄŻNICY PODLASKIEJ

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku przyjmuje na lata 2011–2020 następujące strategiczne cele rozwoju:

- I. Zapewnienie przyjaznej przestrzeni i nowoczesnej infrastruktury bibliotecznej.
- II. Wzbogacenie oferty dla środowiska naukowego miasta Białegostoku i województwa podlaskiego.
- III. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komputerowej.
- IV. Ochrona regionalnego dziedzictwa kulturowego.
- V. Rozbudowa i modernizacja elektronicznego warsztatu informacyjnego.
- VI. Rozwój atrakcyjnej oferty usług dodatkowych i ich promocja.
- VII. Doskonalenie umiejętności zarządczych i wzrost kompetencji kadry bibliotekarskiej.

Cel strategiczny I: Zapewnienie przyjaznej przestrzeni i nowoczesnej infrastruktury bibliotecznej

Cel szczegółowy I.1: Pozyskanie nowego gmachu dla biblioteki głównej KP

Wskaźniki:

- Powierzchnia ogólna.
- Powierzchnia użytkowa dla czytelników.
- Liczba nowych usług.
- Liczba czytelników i wypożyczeń.
- Liczba zbiorów w wolnym dostępie.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt I.1.1: Lobbying na rzecz budowy nowej siedziby biblioteki głównej KP / monitoring działań organizatora	Liczba inicjatyw lobbingowych, liczba inicjatyw monitoringu	2011– –2012	Dyrekcja, Dział Administracji	Budżet KP
Projekt I.1.2: Przygotowanie programu rozmieszczenia zbiorów w nowej siedzibie	Opracowany program	2011– –2012	Dyrekcja, Działy Udostępniania Zbiorów	Budżet KP
Projekt I.1.3: Przygotowanie programu reorganizacji KP	Opracowany program	2012– –2013	Dyrekcja, Kierownicy działów	Budżet KP

Cel szczegółowy I.2: Modernizacja bibliotek sieci miejskiej Książnicy Podlaskiej

Wskaźniki:

- Liczba bibliotek zmodernizowanych.
- Liczba użytkowników i wypożyczeń.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt I.2.1: Analiza funkcjonowania sieci miejskiej (filie biblioteczne)	Program rozwoju bibliotek sieci miejskiej KP	2012	Dział Naukowy, Promocji i Wydawnictw, Dział Instrukcyjno- -Metodyczny	Budżet KP, dotacja m. Białegostoku
Projekt I.2.2: Reorganizacja miejskiej sieci bibliotecznej	Liczba filii zreorganizowanych, liczba użytkowników sieci miejskiej	2013– –2020	Dział Instrukcyjno- -Metodyczny, Dział Administracyjny, kierownicy filii	Budżet KP, dotacja m. Białegostoku

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt 1.2.3 Utworzenie Media Center	Utworzenie Media Center, liczba użytkowników, liczba wypożyczeń	2012	Dyrekcja, działy KP według kompetencji	Budżet KP, dotacja m. Białegostoku, programy RPO, programy MKiDN
Projekt 1.2.4: Zlikwidowanie barier architektonicznych w filiach bibliotecznych	Liczba filii bez barier, Liczba użytkowników	2012– –2018	Dział Administracji	Budżet KP, dotacja m. Białegostoku
Projekt 1.2.5: Modernizacja i rearanżacja przestrzeni w filiach bibliotecznych	Liczba filii zmodernizowanych	2011– –2020	Dział Administracji, kierownicy filii	Budżet KP, dotacja m. Białegostoku

Cel strategiczny II: Wzbogacenie oferty dla środowiska naukowego miasta Białegostoku i województwa podlaskiego

Cel szczegółowy II.1: Uzyskanie statusu biblioteki naukowej

Wskaźniki:

- Uzyskanie statusu biblioteki naukowej zgodnie z Rozporządzeniem MKiS z dn. 19 marca 1998 roku w sprawie zasad i trybu zaliczania bibliotek do bibliotek naukowych oraz ustalania ich wykazu (Dz.U. 98.44.269).
- Liczba serwisów i baz naukowych.
- Liczba użytkowników serwisów i baz naukowych.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt II.1.1: Organizacja dostępu do wybranych baz i serwisów naukowych	Liczba serwisów i baz, liczba użytkowników serwisów i baz	2011– –2012	Dział Informacyjno-Bibliograficzny, Dział Komputeryzacji Procesów Bibliotecznych	Budżet KP
Projekt II.1.2: Przygotowanie dokumentacji uzasadniającej wniosek o wystąpienie o status biblioteki naukowej	Złożenie dokumentacji organizatorowi biblioteki	2011	Dyrekcja KP	Budżet KP
Projekt II.1.3: Konwersatoria regionalne (historia i literatura regionu)	Liczba konwersatoriów, liczba uczestników	2016– –2020	Dyrekcja, Dział Naukowy, Promocji i Wydawnictw	Budżet KP

Cel szczegółowy II.2: Aktywizacja pracowników w zakresie podejmowania badań i prezentowania dorobku naukowego

Wskaźniki:

- Liczba zrealizowanych projektów badawczych.
- Liczba publikacji.
- Liczba pracowników zaangażowanych w badania.
- Liczba konferencji z aktywnym udziałem pracowników.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt II.2.1: Reperytorium bibliologiczne	Liczba repetytoriów, liczba uczestników	2011– –2014	Dział Naukowy, Pro- mocji i Wydawnictw	Budżet KP
Projekt II.2.2: Organizacja konwersatorium bibliologicznego	Liczba konwersatoriów, liczba uczestników konwersatoriów	2011– –2015	Dyrekcja, Dział Naukowy, Pro- mocji i Wydawnictw	Budżet KP
Projekt II.2.3: Realizacja badań z zakresu histo- rii książki w regionie oraz współ- czesnych zagadnień dotyczących bibliotekoznawstwa	Liczba problemów badawczych, liczba publikacji	2012– –2018	Dyrekcja, Dział Naukowy, Pro- mocji i Wydawnictw	Budżet KP
Projekt II.2.4: Przygotowanie publikacji nauko- wej <i>Studia z działalności KP</i> (opra- cowanie zbiorowe zespołu KP)	Przygotowanie publikacji, liczba rozpraw w publikacji	2012	Dyrekcja, Dział Naukowy, Pro- mocji i Wydawnictw	Budżet KP, programy MKiDN

Cel strategiczny III: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komputerowej

Cel szczegółowy III.1: Modernizacja dostępu do Internetu

Wskaźniki:

- Szybkość łączy.
- Liczba punktów dostępowych do Internetu.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt III.1.1: Organizacja dostępu do sieci światłowodowej w bibliotece główniej	Szybkość łączy	2011	Dział Kompute- ryzacji Procesów Bibliotecznych	Budżet KP

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt III.1.2: Modernizacja dostępu do Internetu w filiach bibliotecznych	Szybkość łączy, liczba punktów dostępowych	2011– –2016	Dział Komputeryzacji Procesów Bibliotecznych	Budżet KP, dotacja m. Białego- stoku

Cel szczegółowy III.2: Dostarczenie nowych usług w systemie bibliotecznym

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt III.2.1: Zakup i wdrożenie zintegrowanego oprogramowania bibliotecznego (wraz z przebudową baz, migracją danych i przeszkoleniem pracowników)	Liczba funkcji dostępnych dla pracowników i użytkowników, liczba użytkowników korzystających z katalogów on-line	2012– –2015	Dyrekcja, Dział Komputeryzacji Procesów Bibliotecznych	Programy MKiDN, RPOPW
Projekt III.2.2: Organizacja usług sieciowych w oparciu o WEB 2.0	Liczba usług, liczba użytkowników korzystających z usług	2011– –2012	Dział Komputeryzacji Procesów Bibliotecznych	Budżet KP, Fundacja Orange

Cel strategiczny IV: Ochrona regionalnego dziedzictwa kulturowego

Cel szczegółowy IV.1: Digitalizacja zbiorów regionalnych Książnicy Podlaskiej

Wskaźniki:

- Liczba zdigitalizowanych publikacji regionalnych.
- Liczba udostępnień wymienionych publikacji.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt IV.1.1: Rozbudowa infrastruktury digitalizacyjnej	Liczba sprzętu, Wartość zakupionego sprzętu, Wartość zakupionego oprogramowania,	2011– –2012	Dyrekcja, Zespół ds. Digitalizacji Zbiorów	Programy MKiDN, budżet KP

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt IV.1.2: Digitalizacja zabytkowych zbiorów regionalnych i innych (stare druki, zbiory specjalne, zbiory ze znakami własnościowymi)	Liczba zdigitalizowanych publikacji, liczba udostępnień zdigitalizowanych publikacji w Podlaskiej Bibliotece Cyfrowej	2011–2015	Zespół ds. Digitalizacji Zbiorów	Budżet KP
Projekt IV.1.3: Ochrona regionalnych wydawnictw podziemnych z lat 1976–1989 poprzez digitalizację	Liczba zdigitalizowanych publikacji, liczba udostępnień zdigitalizowanych publikacji	2011–2013	Zespół ds. Digitalizacji Zbiorów	Budżet KP
Projekt IV.1.4: Utworzenie cyfrowej kolekcji literackiej Podlasia	Liczba zdigitalizowanych publikacji, liczba umów licencyjnych z autorami i wydawcami, liczba udostępnień zdigitalizowanych utworów	2011–2016	Zespół ds. Digitalizacji Zbiorów	Budżet KP

Cel szczegółowy IV.2: Pozyskiwanie dokumentów regionalnych w bibliotekach w Polsce i za granicą, cyfryzacja i umieszczanie w bibliotece cyfrowej (podlasiana, wilniana, Kresy Wschodnie)

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt IV.2.1: Kolekcja regionalistów cyfrowych (z zasobów bibliotek litewskich i białoruskich)	Liczba pozyskanych i zdigitalizowanych publikacji, liczba udostępnień wymienionych publikacji	2012–2016	Dyrekcja, Zespół ds. Digitalizacji Zbiorów	Budżet KP, sponsorzy
Projekt IV.2.2: Nieznane wydawnictwa białostockie międzywojnia w Białymstoku (z innych bibliotek w Polsce)	Liczba pozyskanych i zdigitalizowanych publikacji, liczba udostępnień wymienionych publikacji	2011–2015	Zespół ds. Digitalizacji Zbiorów	Budżet KP, sponsorzy

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt IV.2.3: Kolekcja regionalnych wydawnictw podziemnych (okupacja niemiecka i radziecka 1939–1945 oraz pod rządami komunistycznymi 1944–1953) budowana w oparciu o zasoby innych bibliotek	Liczba pozyskanych i zdigitalizowanych publikacji, liczba udostępnień wymienionych publikacji	2011– –2014	Zespół ds. Digitalizacji Zbiorów	Budżet KP

Cel szczegółowy IV.3: Ochrona konserwatorska zasobów regionalnych

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt IV.3.1: Cenne, bezcenne (ochrona konserwatorska najcenniejszych zbiorów zabytkowych regionalnych)	Liczba publikacji poddanych konserwacji	2014– –2018	Dział Zbiorów Specjalnych, Czytelnia Książek	Programy operacyjne MKiDN, budżet KP, środki m. Białegostoku
Projekt IV.3.2: Pozostawmy po sobie (ochrona konserwatorska i oprawa prasy regionalnej)	Liczba publikacji poddanych konserwacji	2016– –2020	Dział Czasopism i Wydawnictw Ciągłych	Budżet KP, środki m. Białegostoku

Cel strategiczny V: Rozbudowa i modernizacja elektronicznego warsztatu informacyjnego

Cel szczegółowy V.1: Powiększenie zasobów katalogu komputerowego

Wskaźniki:

- Liczba rekordów w bazach katalogowych.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt V.1.1: Migracja danych do bazy katalogu głównego	Liczba rekordów	2011– –2015	Dział Opracowania Zbiorów	Budżet KP
Projekt V.1.2: Retrokonwersja katalogów	Liczba rekordów	2015– –2020	Dział Opracowania Zbiorów	Budżet KP

Cel szczegółowy V.2: Modernizacja dokumentacji piśmiennictwa regionalnego

Wskaźniki:

- Liczba rekordów Kartoteki Haseł Wzorcowych (KHW).
- Liczba rekordów opisów bibliograficznych.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt V.2.1: Przebudowa bazy bibliografii regionalnej (Kartoteka Haseł Wzorcowych)	Liczba rekordów KHW	2011– –2012	Dział Informacyjno- -Bibliograficzny, Dział Komputeryzacji Procesów Bibliotecznych	Budżet KP
Projekt V.2.2: Retrokonwersja bibliografii regionalnej (1993–1998)	Liczba rekordów	2011– –2015	Dział Informacyjno- -Bibliograficzny	Budżet KP

Cel strategiczny VI: Rozwój atrakcyjnej oferty usług dodatkowych i ich promocja

Cel szczegółowy VI.1: Rozbudowa oferty dla różnych kategorii użytkowników

Wskaźniki:

- Liczba ofert.
- Liczba użytkowników korzystających z ofert.
- Liczba użytkowników zadowolonych z oferty.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt VI.1.1: Biblioteka dla najmłodszych – Biblioteka w przedszkolu, przedszkole w bibliotece (cykl imprez dla przedszkolaków)	Liczba imprez, liczba uczestników	2011– –2014	Filie, Dział Naukowy, Promocji i Wydawnictw	Budżet KP, środki fundacji, sponsorzy
Projekt VI.1.2: Biblioteka partnerska (mniejszości narodowe i imigranci w bibliotece) – cykl imprez, kolekcje biblioteczne i wydawnictwa	Liczba imprez, liczba publikacji w kolekcjach, liczba wydawnictw KP	2014– –2016	Filie, Dział Naukowy, Promocji i Wydawnictw, Dział Gromadzenia Zbiorów	Budżet KP, środki Fundacji, sponsorzy

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt VI.1.3: Biblioteka – Informacja – Terapia (biblioteki publiczne Białegostoku ośrodkami wsparcia dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin)	Liczba spotkań terapeutycznych, liczba uczestników spotkań, liczba zakupionych wydawnictw	2011– –2015	Filie, Dział Gromadzenia Zbiorów, Dział Naukowy, Promocji i Wydawnictw	Budżet KP, dotacja m. Białegostoku, środki MKRPA w Białymstoku
Projekt VI.1.4: Dobra zabawa w bibliotece (cykl imprez dla dzieci z elementami pedagogiki zabawy)	Liczba imprez, liczba uczestników	2016– –2018	Filie	Budżet KP, dotacja m. Białegostoku
Projekt VI.1.5: Spotkanie w bibliotece (cykl imprez integracyjnych w placówkach KP)	Liczba imprez, liczba uczestników imprez	2018– –2020	Filie, Dział Instrukcyjno- -Metodyczny	Budżet KP, dotacja m. Białegostoku
Projekt VI.1.6: Udział w ogólnokrajowych programach i kampaniach na rzecz rozwoju czytelnictwa. Koordynacja działań bibliotek województwa podlaskiego	Liczba programów i kampanii z udziałem bibliotek woj. podlaskiego, liczba uczestników	2011– –2020	Działy Udostępniania Zbiorów, Dział Instrukcyjno- -Metodyczny	Budżet KP

Cel szczegółowy VI.2: Promocja biblioteki i jej oferty

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt VI.2.1: Kampania promocyjna projektów w mediach	Liczba informacji w mediach	2011– –2020	Dyrektor KP, Dział Naukowy, Promocji i Wydawnictw	Budżet KP
Projekt VI.2.2: Wydawnictwa („Bibliotekarz Podlaski”, „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego”, ulotki, plakaty, foldery, gadzety promocyjne)	Liczba materiałów promocyjnych	2011– –2020	Dyrektor KP, Dział Naukowy, Promocji i Wydawnictw	Budżet KP

Cel strategiczny VII: Doskonalenie umiejętności zarządczych i wzrost kompetencji kadry bibliotekarskiej

Cel szczegółowy VII.1: Określenie kierunków rozwoju działalności instrukcyjno-metodycznej

Wskaźniki:

- Program działalności instrukcyjno-metodycznej dla bibliotekarzy Książnicy Podlaskiej.
- Program działalności instrukcyjno-metodycznej dla bibliotekarzy województwa podlaskiego.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt VII.1.1: Projekt badawczy (potrzeby szkoleniowe pracowników KP i bibliotekarzy woj. podlaskiego)	Raport z badań	2011	Dział Instrukcyjno-Metodyczny, Biblioteka Publiczna Powiatu Białostockiego	Budżet KP
Projekt VII.1.2: Program działalności instrukcyjno-metodycznej dla bibliotekarzy Książnicy Podlaskiej (biblioteka główna i filie)	Opracowany program	2012	Dział Instrukcyjno-Metodyczny, Biblioteka Publiczna Powiatu Białostockiego	Budżet KP
Projekt VII.1.3: Program działalności instrukcyjno-metodycznej dla bibliotekarzy woj. podlaskiego	Opracowany program	2012	Dział Instrukcyjno-Metodyczny, Biblioteka Publiczna Powiatu Białostockiego	Budżet KP
Projekt VII.1.4: Modernizacja działalności instrukcyjno-metodycznej (przygotowanie platformy <i>distance learning</i>)	Liczba pakietów edukacyjnych, liczba użytkowników platformy edukacyjnej	2014– –2016	Dział Instrukcyjno-Metodyczny, Biblioteka Publiczna Powiatu Białostockiego, Dział Komputeryzacji Procesów Bibliotecznych	Programy MKiDN

Cel szczegółowy VII.2: Rozwój kompetencji bibliotekarzy w zakresie organizacji i zarządzania, technologii informacyjnych, komputeryzacji, przygotowania usług

Wskaźniki:

- Liczba szkoleń.
- Liczba przeszkolonych bibliotekarzy.

Projekt	Wskaźnik realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Budżet
Projekt VII.2.1: Prawo w bibliotece	Liczba szkoleń, liczba uczestników	2011– –2012	Dział Instrukcyjno- -Metodyczny, Biblioteka Pub- liczna Powiatu Białostockiego	Budżet KP
Projekt VII.2.2: Technologie komputerowe dla bibliotekarzy	Liczba szkoleń, liczba uczestników	2012– –2013	Dział Instrukcyjno- -Metodyczny, Biblioteka Pub- liczna Powiatu Białostockiego, Dział Kompute- ryzacji Procesów Bibliotecznych	Budżet KP
Projekt VII.2.3: Bibliotekarze przygotowa- ni do pozyskiwania środków pozabudżetowych	Liczba szkoleń, liczba uczestników	2011– –2012	Dział Instrukcyjno- -Metodyczny, Biblioteka Pub- liczna Powiatu Białostockiego	Budżet KP
Projekt VII.2.4: Bibliotekarze nowoczesnymi menedżerami	Liczba szkoleń, liczba uczestników	2014– –2016	Dział Instrukcyjno- -Metodyczny, Biblioteka Pub- liczna Powiatu Białostockiego	Budżet KP
Projekt VII.2.5: Biblioteka w środowisku nauki (przygotowanie bibliotekarzy KP do pracy w bibliotece o statusie naukowym)	Liczba szkoleń, liczba uczestników	2011– –2013	Dział Instrukcyjno- -Metodyczny, Dział Naukowy, Wy- dawnictw i Promocji	Budżet KP

WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zakłada się wdrażanie strategii zgodnie z przyjętym harmonogramem. Z odpowiednim wyprzedzeniem zostaną podjęte starania o pozyskanie środków finansowych. Poszczególne projekty będą włączane do stosownych planów rocznych Książnicy Podlaskiej i kierowane do realizacji.

Projekty będą realizowane przez zespoły projektowe i poszczególne działy biblioteki. W zależności od specyfiki i stopnia złożoności projektów, zespoły realizacyjne zostaną powołane w poszczególnych działach lub będą to zespoły międzydziałowe. Funkcje zarządzających projektami będą pełnili wyłonieni przez Dyрекcję koordynatorzy.

Strategia będzie podlegała systematycznemu monitorowaniu. Podstawowym przedmiotem monitoringu będzie stopień realizacji projektów, celów szczegółowych i strategicznych w określonych cezurach czasowych. Monitorowane będą: finanse, harmonogram, wskaźniki. Funkcję narzędzi będą pełniły raporty, analizy statystyczne, opinie sporządzone przez koordynatorów projektów. Przyjmuje się procedurę monitorowania strategii dwa razy w roku (w terminach: do 30 czerwca oraz do 31 grudnia). Dodatkowo, każdorazowo po zakończeniu projektów będą również sporządzane raporty. Informacja o realizacji strategii będzie włączana do rocznego sprawozdania z działalności Książnicy Podlaskiej.

System monitorowania będzie koordynowany przez Zespół ds. Strategii Rozwoju Książnicy Podlaskiej. Przewodniczący Zespołu przedstawia *Informację o realizacji strategii* Dyrektorowi biblioteki zgodnie z przyjętym harmonogramem monitorowania. Po zakończeniu realizacji strategii Zespół przygotowuje raport końcowy.

Strategia będzie przedmiotem ewaluacji końcowej (po zakończeniu realizacji). Celem ewaluacji ma być ocena wpływu realizacji strategii na rozwój biblioteki, jej modernizację oraz poziom atrakcyjności dla użytkowników. Ewaluacja będzie też odpowiedzią na pytanie o realizację misji Książnicy Podlaskiej i wyznaczy kierunek następnej strategii.